

hvem der her i landet producerer den eller lader den fremstille gennem underleverandører eller forhandler den som grossist eller agent. Da grossister og agenter ikke er så godt »dækket« som producenterne, har Kompas en skævhed til fordel for de sidste, men det kan efterhånden rettes. Oplysningerne hidrører selvfølgelig fra virksomhederne selv, og selvfølgelig kan man ikke laste Kompas for fejlagtige oplysninger, men ud fra personlige erfaringer må anmelderen desværre konstatere, at en del – hovedsagelig mindre – virksomheder ikke har været tilstrækkeligt omhyggelige med deres oplysninger. Der er således truffet firmaer, der har givet ufyldestgørende, til tider direkte misvisende informationer om deres produktion. Kompas' værdi står og falder med rigtigheden af de informationer, der publiceres. Det er beklageligt, hvis Kompas uforskyldt skal lide under manglende eksakthed, og det kan næppe heller gavne virksomhederne. Det må antages at ligge uden for det mulige, at Kompas normalt kan foretage nogen form for kontrol.

Det synes som om virksomheder har aversion mod at lade sig rubricere som værende fabrikanter alene ved underleverandører. Et af tidens tegn er strukturalisering med udstrakt anvendelse af underleverandører, så hvorfor ikke klart vise, at man følger med tiden?

Et kort og derfor ikke udtømmende afsnit viser varemærker og deres indehavere.

Sidste afsnit indledes med en alfabetisk firmafortegnelse med angivelse af hvilken by, man i afsnittets hoveddel skal finde data om firmaerne. Disse data omfatter foruden navn, adresse og telefon ofte bankforbindelse, navne på ledende personer og på bestyrelse og andre praktiske detailoplysninger, undertiden også aktiekapital og antal ansatte, men sjældnere omsætning og salgsprogram. Betydningen af Kompas vil forøges væsentligt, hvis

man på en eller anden måde fik angivet, hvor man i varefortegnelsen skal søge kendskabet til den enkelte virksomheds salgsprogram nærmere uddybet. – Den, der bruger Kompas, danner sig et skøn over firmaerne på grundlag af deres egne oplysninger, men skønnet er meget usikkert. Der nok en tendens til at angive antallet af ansatte for stort, og uden brancheangivelse siger selv det rigtige antal af ansatte ikke så meget. En specifikation af antallet suppleret med angivelse af omsætningen og eventuelt aktiekapitalen vil sammen med branchen dog give et lidt sikrere skøn, som man kan være interesseret i at anstille, hvad enten man er kunde eller leverandør.

Som førstehånds informationskilde har anmelderen haft megen gavn af de to udgaver, der foreligger på dansk, og værkets betydning for den enkelte er klar. Men Kompas er på grund af sit indhold af et meget stort antal oplysninger ordnet på en let tilgængelig måde et godt kildemateriale for udviklingsarbejdet i virksomhedernes marketingafdelinger og for både den erhvervsøkonomiske og samfundsøkonomiske forskning. Med relation hertil får man ved gennemgang af værket et tydeligt billede af, hvor splittet dansk industri er i et utal af små enheder med en uhyre vidt dreven differentiering. Spørgsmålet om dette er rationelt og rentabelt melder sig atter og fortsætter i spørgsmålet, om det er fremmende for vor konkurrenceevne over for udlandet ganske uanset markedskonstellationerne.

Leif Monies.

Russell L. Ackoff: Scientific Method, optimizing applied research decisions. John Wiley & Sons, Inc., New York and London, 1962. 464 s., 72 sh.

Ackoff er professor ved afdelingen for virksomhedsledelse ved Case Institute of Technology og direktør for afdelingens operationsanalysegruppe. Han har som medforfatter til bogen sine to medarbej-

dere Shiv K. Gupta og J. Sayer Minas (førstnævnte fortrinsvis statistiker, sidstnævnte fortrinsvis psykolog, men begge skolede i interdisciplinær metodik).

Ved »applied research decisions« tænkes der i bogen nærmest på undersøgelser i virksomheder, det går i hvert som en rød tråd gennem fremstillingen, at forfatterens erfaringsområde stammer fra operationsanalyse i konkrete virksomheder. Bogen diskuterer de problemer, som forskeren af en virksomhed kommer ud for, og den diskuterer de beslutninger han må træffe som forsker, inclusive deres grundlag og faldgruber. Denne diskussion føres ud fra de principper, der er nedlagt i almindelig videnskabelig metode, i hvert fald som denne syner gennem Ackoffs briller.

Kort gengivet er bogens indhold følgende. De femten kapitler kan deles i to halvdele, hvor den første beskæftiger sig med formulering af operationelle begreber og principiel metodik, medens anden halvdel beskæftiger sig med disses anvendelse.

Bogen starter med et forsøg på at afgrænse »videnskab« og »metode«; det sker ved en semantisk analyse og munder ud i den konklusion, at »metode er ensbetydende med løsning af research problemer«. Disse kan atter fremstilles ved et effektivitetsmål, som man søger at optimere som en funktion af de problemkarakteristika, man kan kontrollere og de, man ikke kan kontrollere.

Kapitel 2 søger at fastlægge selve *optimeringsaktiviteten*; dette forsøg bør studeres af alle økonomer.

Kapitel 3, der måske er bogens mest originale, analyserer *problemformulering*. Der sker med udgangspunkt i forskellige målsætningsmodeller og tilhørende nyttebegreber. Ackoffs tese er, at flere mål kan transformeres til et enkelt effektivitetsmål, og han giver en række eksempler herpå af høj driftsøkonomisk research-kvalitet. Nærværende anmelder mener

dog ikke, at multimålsætningsproblemet er løst ved A.'s fremgangsmåde, men man er nået et godt stykke videre i erkendelsen af disse for enhver driftsøkonomisk analyse så essentielle spørgsmål.

Kapitel 4 analyserer *modelbegrebet*, og i kapitel 5 foretages en indgående diskussion af den *definitionsaktivitet*, der er involveret i enhver problemløsning. Det gælder for begge kapitler, at deres indhold er sat i relation til problemløsning i virksomheder. Kapitel 7 behandler *måling*. For alle tre kapitler gælder det, at problemerne er behandlet på en for driftsøkonomisk analyse tilstrækkelig omfattende og relevant måde. De afslutter, hvad der ovenfor er kaldt første halvdel.

Kapitlerne 7-10 incl. er en kættersk diskussion af stikprøveteknik, estimering, hypotesetest og regressionsteknik, gængse statistiske metoder, der alt for ofte anvendes uden fornøden omtanke i empiriske undersøgelser.

Kapitlerne 11 og 12 fremstiller de problemer, der knytter sig til at få konkrete løsninger ud af modellerne. Ackoff laver et skel mellem analytiske og numeriske metoder og gennemgår navnlig de sidste, hvoraf simulationsspil (med rette) udsættes for særlig hård kritik.

Test af den anvendte model med henblik på yderligere udbygning, kontrol af løsningen på grundlag af modellen magter de færreste praktiske analysefolk. Kapitel 13 tvinger læseren til erkendelse af dette problems vigtighed. Den på eksplicitte modeller udviklede løsnings omplantning til praksis, og hele den praktiske organisation af undersøgelser i virksomheden behandles – på grundlag af mere og mindre behagelige erfaringer – i kapitel 14. Navnlig studerende kan suge visdom til sig af dette skriftemål.

Ackoff er en ret vidtskuende personlighed, der sætter sine erfaringer og sin metodeprædiken i relief: en personlig »verdanskuelse« på baggrund af en fortid som værdifilosof. Hans testamente

får man i bogens sidste kapitel, og det kan vel siges at være skåret over læsten »Hvad nytter det et menneske, om han vinder hele verden o. s. v.«. Videnskaben må tjene fremskridtet, men for at dette kan realiseres og civilisationen kan overleve, har videnskabsmanden »... a responsibility toward developing a science of ethics and morality; that is, a controlled method of solving ethical and moral problems...«. Ackoff er af den opfattelse, at hans i bogen beskrevne og udviklede metoder kan anvendes i denne retning. Anmelders opfattelse er, at A.'s synspunkter ikke er helt så tossede, som de lyder; at de så er unødvendige i nærværende sammenhæng er en anden sag.

Man står her overfor en signifikant fremstilling af det metodestadium, som videnskaben om virksomhedsledelse står på for øjeblikket. Det er en original og personlig fremstilling, der dog er så tilpas objektiv i sin udvælgelse af stof, at ingen alvorligt arbejdende driftsøkonom kommer udenom den.

Erik Johnsen.

Elisabeth Herminge: Avskedsinterviewer.

Stencileret rapport fra PA-rådet, Stockholm 1961, 45 sider. Sv. kr. 5.

Rapporten, der er udarbejdet af fil. kand. Elisabeth Herminge for PA-rådets konsultationsafdeling, indeholder en metodediskussion samt resultater af en række studier af afskedsinterviews.

Den almindelige opfattelse af afskedsinterviews er, at de udelukkende benyttes til at konstatere afgangsårsager. Forfatteren påpeger, at disse interviews også kan benyttes som en art personlighedsprøver for at konstatere, hvad der adskiller det blivende og det afgående personale.

Derefter beskriver forfatteren et konkret forsøg med afskedsinterviews, og rapporten afsluttes med en diskussion om

metoder, resultater og anvendelsen af resultaterne, hvoraf særligt det sidstnævnte afsnit er af interesse.

Fl. Klöcker-Larsen.

Franklin F. Kuo: Network Analysis and Synthesis. John Wiley & Sons, New York and London, 1962. 413 s., 64 sh.

Denne bog skal ikke anmeldes, idet den handler om elektriske netværk og nogle metoder til at optimere strømmen gennem sådanne, herunder differential-ligninger. Der er ikke nogen umiddelbar anvendelsesmulighed for de i denne bog præsenterede modeller på økonomiske problemer, — medmindre man anlægger økonomiske kriterier på elektroteknikken, og så specifikt ønsker vel de færreste økonomer at gå til værks. Når den derfor nævnes, er det dels fordi forlaget har tilsendt den, dels for med udgangspunkt i at konkludere: vel er der frugtbare analogier mellem elektriske netværk og økonomiske netværk, men der er et svælg mellem de reelle problemstillinger, som kun kan fyldes af formelle matematiske modeller. Det er i sidstnævnte, økonomerne må tage udgangspunkt, når de skal afbilde og optimere økonomiske sammenhænge. Den gensidige befrugtning mellem elektrisk netværksteori og matematisk grafteori kan naturligvis komme økonomien til gode, men kun gennem sidstnævnte.

Erik Johnsen.

Erik Hoeck-Gradenwit: Individ, gruppe, samfund. Nyt Nordisk Forlag, København 1959, 197 sider.

Individ, gruppe, samfund, der har undertitlen *Socialpsykologiske betragtninger*, er en udvidet og omarbejdet udgave af Hoeck-Gradenwitz' socialpsykologiske lærebog, der hidtil kun har foreligget i stencileret form.

Det er meget vanskeligt at opstille en række definitioner til afgrænsning af fagene socialpsykologi, sociologi og psyko-